

ДЯЧЕНКО Т.О.

Інститут економіки та менеджменту
Національного авіаційного університету,
доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н., доц.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄС: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

***Анотація.** В даній статті проаналізовано основні принципи, напрямки, тенденції розвитку та моделі соціального захисту в ЄС. Розглянуто пріоритети соціальної політики України та визначено, що адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС полягає в реформуванні систем страхування, охорони праці, охорони здоров'я, пенсійного забезпечення, пенсійної реформи, політики зайнятості.*

Ключові слова: Європейський Союз, регіональна політика, Європейський соціальний фонд, конвергенція, імплементація.

***Анотация.** В данной статье проанализированы основные принципы, направления, тенденции развития и модели социальной защиты в ЕС. Рассмотрены приоритеты социальной политики Украины и определено, что адаптация социальной политики Украины к стандартам ЕС заключается в реформировании систем страхования, охраны труда, здравоохранения, пенсионного обеспечения, пенсионной реформы, политики занятости.*

Ключевые слова: Европейский Союз, региональная политика, Европейский социальный фонд, конвергенция, имплементация.

***Annotation.** In this article basic principles, directions, progress and model of social defence trends, are analysed in EU. Priorities of social politics of Ukraine are considered and certainly, that adaptation of social politics of Ukraine to the standards of EU consists in reformation of the systems of insurance, labour, health protection, pension system, pension reform, politics of employment protection.*

Keywords: European Union, regional politics, European social fund, convergence, implantation.

Постановка загальної проблеми. Регіональна політика вже кілька десятиріч входить у ключові напрямлення соціально-економічної політики у ЄС, що можна пояснити. Отже, з одного боку, у більшості основних європейських інтеграційних угруповуваннях завжди зберігалось чимало проблемних територій. У тому числі особливо відзначаються райони з несприятливою господарською структурою (переважно відсталі аграрні й депресивні промислові регіони), з гострими соціальними проблемами (особливо хронічно високим безробіттям, зокрема молодіжним), з недостатніми задля досягнення довгострокового сталого розвитку власними регіональними ресурсами. З іншого боку, до недавніх (2004, 2007-го і 2013 рр.) розширень спільноти членами Євросоюзу були переважно найбільш економічно розвинені держави, здатні виділити для скорочення надмірних міжрегіональних контрастів значні кошти й організувати досить ефективні механізми їх використання. Вплив світових тенденцій глобалізації та інтеграції на регіони призводить до виникнення нерівномірності у їхньому розвитку, тому головною метою регіональної політики є і залишається створення таких умов, які б дозволяли регіонам реалізовувати їх наявний потенціал, максимально збільшувати їхній внесок у програми розвитку економіки країн з метою загального підвищення добробуту населення. Фінансовим інструментом реалізації регіональної політики ЄС є структурні фонди. До них відносяться Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування та Європейський соціальний фонд.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Процес створення ефективної системи соціального захисту в Україні залежить від багатьох чинників. Одним із них є використання досвіду зарубіжних країн, де ця система працює тривалий час і має позитивні результати. Значний інтерес являє собою система соціального захисту, яка формується в рамках Європейського Союзу, зважаючи на прагнення України увійти до ЄС. Багато-рівневість політики соціального захисту та регіонального розвитку, поєднання наднаціональних, національних та регіональних аспектів є нагальними питаннями порядку денного багатьох загальноєвропейських програм та форумів. Європейські стандарти у сфері соціального захисту, стандарти щодо соціального забезпечення повинні братися до уваги під час ухвалення нових законодавчих актів в Україні у сфері соціального захисту. Адаптоване законодавство ЄС в українському законодавстві в галузі соціального забезпечення не працює через невідповідність адаптованим вимогам законодавства ЄС до реальних соціально-економічних умов України.

Законодавство ЄС у галузі соціального забезпечення передбачає високі видатки з державного та місцевого бюджетів, які на даний момент є непосильними для економіки України за різними причинами, серед яких тіньова економіка, правовий нігілізм.

Метою статті є аналіз основних напрямів та існуючих моделей соціальної політики ЄС з можливістю її адаптації у сфері соціального захисту сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Зміни геополітичних та гео економічних обставин призводять пристосування регіонів до існування у новому середовищі, де кожна країна (і навіть ЄС у цілому) використовує

найрізноманітніші методи та заходи для реалізації поставленої мети, і хоча з кожним роком цілі та завдання регіональної політики змінюються відповідно до нових тенденцій світового економічного розвитку та процесів міжнародної глобалізації й інтеграції, незмінною залишається головна мета регіональної політики – сталий розвиток та підвищення конкурентоспроможності регіонів як на світовому, так і національних рівнях. Неабияке значення в цьому процесі покладено на структурні фонди ЄС, основними цілями фінансування яких є відповідні напрями (рис. 1).

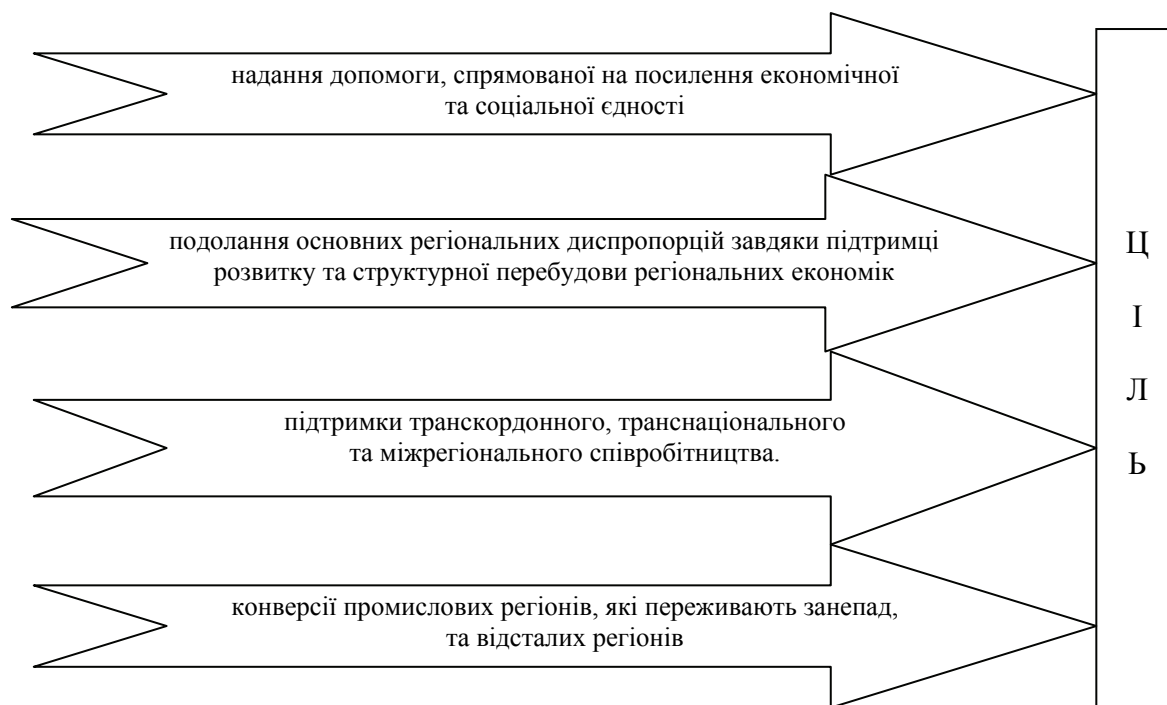

Рис. 1. Основні цілі фінансування структурних фондів

Європейський соціальний фонд (ESF), найстаріший зі структурних фондів, заснований 1958 року згідно з Римським договором. Головний фінансовий інструмент ЄС в галузі зайнятості. Підтримує заходи, спрямовані на скорочення безробіття та розвиток людських ресурсів – перепідготовку кадрів, професійно-технічну виучку молоді тощо. Спрямовує допомогу через стратегічні довготермінові програми, які сприяють вдосконаленню й модернізації робочої сили в регіонах ЄС, зокрема, відсталих.

Європейський соціальний фонд є основним фінансовим інструментом у Європі для підтримки робочих місць, діяльність якого спрямована на допомогу людям з питань отримання кращої роботи і забезпечення справедливих робочих місць для всіх громадян ЄС. Він працює за рахунок інвестицій в людський капітал Європи - своїх працівників, своїх молодих людей і всіх тих, хто шукає роботу. ESF фінансує 10 млрд. євро на рік на поліпшення перспективи працевлаштування для мільйонів європейців, зокрема тих, яким важко отримати роботу.

ЄС прагне до створення більш якісних робочих місць і соціально справедливого суспільства. Ці цілі лежать в основі стратегії “Європа - 2020” для забезпечення розумного, стійкого і всеосяжного зростання в ЄС. Сьогоднішні економічні умови впливають на те, що це завдання стає ще більш складним. ESF відіграє важливу роль у досягненні цілей у Європі, і в пом'якшенні наслідків економічної кризи - особливо зростання безробіття і бідності [5].

Європейська Комісія та країни ЄС у партнерстві встановлюють пріоритети ESF та визначають порядок витрат його ресурсів. Одним з пріоритетів є підвищення адаптивності працівників з новими навичками, і підприємств з новими методами роботи. Інші пріоритети спрямовані на поліпшення доступу до зайнятості: допомагаючи молодим людям зробити перехід від школи до роботи, навчання або менш кваліфікованої роботи, щоб поліпшити свої перспективи працевлаштування. Дійсно, професійна підготовка і безперервне навчання для отримання нових навичок складають значну частину багатьох проектів Європейського соціального фонду. (рис. 2) [6].

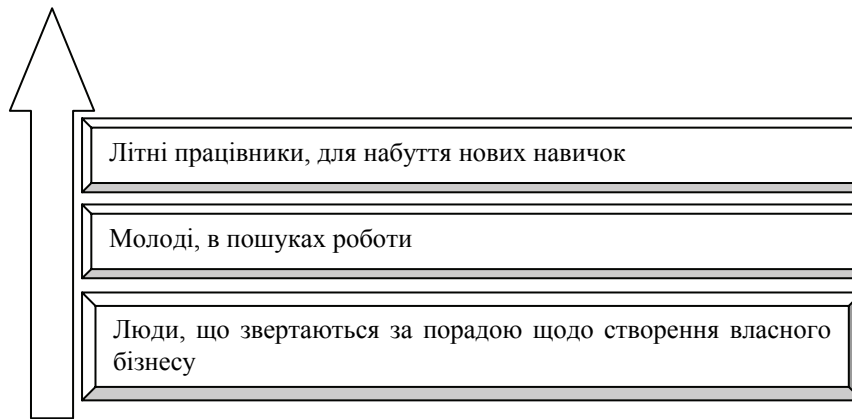

Рис. 2. Учасники проектів Європейського соціального фонду

Іншим пріоритетом є зосередженість на наданні допомоги людям з неблагополучних груп, щоб отримати роботу. Це частина підвищення "соціальної інтеграції" - знак важливої ролі, яку відіграє зайнятість, допомагаючи людям краще інтегруватися в суспільство і повсякденне життя. Фінансова криза призвела до подвоєння зусиль, щоб тримати людей в роботі, або допомогти їм повернутися до роботи швидко, якщо вони її втратять.

Європейський соціальний фонд не є агенцією з працевлаштування та не афішує робочих місць. Він фінансує десятки тисяч місцевих, регіональних і національних, пов'язаних із зайнятістю проектів по всій Європі: від невеликих, що проводяться з метою благодійності та допомоги місцевим інвалідам знайти підходящу роботу, до загальнонаціональних проектів, які сприяють професійній підготовці серед всього населення країн. [2]

Існує велика різноманітність у сутності, розмірах та цілях проектів ESF, які спрямовані на:

- системи освіти, вчителів і школярів;
- забезпечення молодих і літніх осіб, які шукають роботу;
- на потенційних підприємців з усіх верств суспільства;

Європейським соціальним фондом проводиться активна підтримка проектів країн Східної та Центральної Європи, що спрямовані на зростання і створення робочих місць в найменш розвинених державах-членах та регіонах. Поетапно регіони знаходяться в процесі переходу від мети "конвергенції" до мети "регіональної конкурентоспроможності та зайнятості". Кожна держава-член у співпраці з Європейською Комісією, погоджується на одну або декілька операційних програм для фінансування ESF на семирічний період програмування. Оперативні програми описують пріоритети діяльності ESF і їхні цілі. [2] Ці проекти реалізуються на користь їх учасників - як правило, людей, але і компаній або організацій.

Безпосередньо рівень фінансування ESF та типи проектів, які фінансуються, відрізняються між регіонами в залежності від рівня розвитку останніх.

Існують певні принципи, на яких ґрунтується законодавство ЄС щодо соціального захисту (рис.3).

Рис. 3. Загальні принципи соціального захисту в ЄС

Є два важливі принципи керівництва функціонуванням ESF:

1. *Співфінансування*: фінансування завжди супроводжується державним або приватним фінансуванням. Ставки співфінансування коливаються від 50% до 85% (95% у виняткових випадках) від загальної вартості проекту в залежності від відносного багатства регіону.

2. *Спільне управління* дозволяє брати на себе відповідальність на відповідному рівні. Програмами опікуються відповідні органи влади в кожній країні.

На сьогоднішній день Європейський соціальний фонд робить акцент на підтримання підвищення рівня освіти та покращення робочої кваліфікації серед молоді. У межах «Регіональна конкурентоспроможність та зайнятість» (Regional Competitiveness and Employment objective), передбачається створення нових робочих місць. Цей напрямок європейської структурної регіональної політики передбачено до реалізації у 19 країнах-

членах ЄС, де за рахунок коштів структурних фондів до 2013 р. мало бути створено понад 2 мільйони постійних робочих місць.

Соціальна політика ЄС протягом свого розвитку ґрунтувалася на двох основних моделях: неоліберальній моделі та моделі соціальної справедливості. Концепція мінімалізму (або неоліберальна ринкова модель) ґрунтується на небажаності існування соціального виміру взагалі. Кожен індивід на рівних умовах може конкурувати в межах ринку. Подальше державне втручання з метою соціального захисту та перерозподілу суспільних благ не вважається необхідним. Соціальне регулювання розглядається як занадто обтяжливе для бізнесу і таке, що заважає гнучкості вільного ринку, яка, у свою чергу, є необхідною для конкуренції в умовах глобальної економіки. Така соціальна модель асоціюється переважно з колишніми консервативними урядами Великої Британії (1979-1997), на думку представників яких не було необхідності в дотриманні соціального курсу на європейському рівні. Це пояснювалося тим, що високі соціальні стандарти мають виступати винагородою для ефективного вільного ринку. Так, Німеччина може дозволити собі високий рівень соціального захисту, тому що вона має спроможну, ефективну економіку, і такий соціальний захист є винагородою тим, хто працює на цей успіх. Таким чином, відповідно до неоліберальної моделі інститути ЄС не повинні були впроваджувати соціальні стандарти на європейському загальному рівні, а мали б залишити внутрішній ринок функціонувати лише з урахуванням економічних чинників. Іншою моделлю соціальної політики, близькою до неолібералізму, є модель конвергенції або поступового зближення різних економічних систем. Згідно з нею впровадження соціальної політики загальноєвропейського рівня також не передбачається. Вважається, що політичні і економічні сили в рамках внутрішнього ринку повинні самостійно сприяти тенденції зближення національних соціальних стандартів. Держави-члени не потребують правового регулювання та координації національних соціальних курсів. Вони повинні відчувати таку необхідність з економічних причин, завдяки тіснішій економічній інтеграції. Таким чином, в основу неоліберальної теорії та теорії зближення економічних систем покладено тезу про заперечення будь-якого втручання у сферу соціальної політики на загальному рівні та її виключно національний характер.

Модель соціальної справедливості пов'язана з церковно-ліберальною концепцією Європейської соціальної конституції. Водночас, корінням вона сягає у Римський католицизм та має відношення до Німеччини і Австрії, де наприкінці XIX ст. було вперше запроваджено систему соціального забезпечення. В рамках моделі соціальної справедливості має гарантуватися існування вільного та рівного суспільства, в основі якого лежатимуть ринкові домовленості на базі чесної, вільної конкуренції. Модель соціальної справедливості ґрунтувалася на тому, що заходи соціальної політики, які мають здійснюватися за допомогою корегування вільного ринку, необхідні для забезпечення та підтримки соціального порядку. Вільне функціонування ринку спричиняє загрозу появи соціальної дезорганізації. Відповідно до моделі справедливості інтенсивність конкурентного тиску, зумовленого європейською економічною інтеграцією, може призвести до появи ще більшої кількості осіб, які виявилися неконкурентоспроможними на ринку. Результатами економічної інтеграції будуть безробіття та бідність, які призведуть до появи як злочинності, расизму тощо. Тому відсутність загальноєвропейської соціальної політики матиме дезінтегруючий ефект. З моделлю соціальної справедливості пов'язана теорія соціального демпінгу. Згідно з нею метою соціальної політики є створення внутрішнього ринку на основі принципів вільної справедливої конкуренції. Тоді існування різних соціальних стандартів у державах-членах ЄС обов'язково призведе до торгівельних суперечок та війни цін. Держави-члени, в яких встановлено менші заробітні плати і нижчий рівень соціального захисту, будуть стримувати покращення умов праці та життя з метою збільшення експорту в інші країни ЄС або для захисту свого національного ринку.

Таким чином, згідно з моделлю соціальної справедливості та соціального демпінгу втручання у соціальну сферу на загальному рівні є необхідним. Інакше роботодавці в державах з високим рівнем соціального захисту опиняться у невігідному становищі на вільному єдиному ринку порівняно з роботодавцями країн меншої соціальної захищеності. Для захисту своїх інтересів підприємства будуть вимушені перенести потужності в соціально менш розвинуті країни. Результатом цього буде скорочення невиробничих витрат за рахунок менших соціальних вкладів, відсутності жорстких вимог до охорони здоров'я та безпеки. Крім того, легітимізація високих стандартів на загальному рівні не буде вигідна більш конкурентоспроможним країнам. Це пов'язано з тим, що їм доведеться фінансувати підтримку високих стандартів у менш економічно розвинених країнах. Тому згідно з положеннями теорії соціального демпінгу для збереження конкурентоспроможності в більш розвинутих країнах соціальні стандарти будуть знижуватися.

Отже, з точки зору моделі соціальної справедливості наслідком неоліберальної політики обов'язково має стати загальне зниження соціальних стандартів на всій території ЄС. Нова модель ґрунтувалася на тому, що заходи соціальної політики, які мають здійснюватися за допомогою корегування вільного ринку, необхідні для забезпечення та підтримки соціального порядку.

Поширення моделі соціальної справедливості на рівні ЄС відбулося з прийняттям Радою ЄС у січні 1974 р. першої соціальної програми дій для ЄЕС. Утім, на той період більшість держав-членів ЄС запровадили цю модель соціальної політики на національному рівні.

У рамках моделі соціальної справедливості сформувалися різні течії, які виходили з соціальних демократичних традицій різних європейських держав. Основою скандинавської моделі соціальної справедливості є задоволення матеріальних потреб із забезпеченням участі громадян у житті суспільства та із соціальною згуртованістю. Скандинавська модель у поєднанні з французьким соціалізмом являє собою радикальну версію моделі соціальної справедливості. Відповідно до радикальної версії соціальна політика необхідна для "гуманізації"

ринку, виходячи з принципів справедливості та чесності. Економічна ефективність має бути збалансованою з прагненням до добробуту та створенням європейської соціальної ринкової економіки.

Сучасна європейська соціальна модель заснована на моделі соціальної справедливості. Вона передбачає єдність дій держави і громадянського суспільства, спрямованих на задоволення основних матеріальних потреб усіх громадян, на їх участь у житті суспільства та на посилення соціальної згуртованості.[4]

Треба відмітити, що наявність права на певний вид соціального захисту і його надання в ЄС залежить від розміру та кількості внесків, зроблених до відповідних інститутів соціального захисту. Право на соціальний захист (на пенсії або допомоги) може пов'язуватися також із фактом проживання в одній із країн—членів ЄС. Кожна країна має власне законодавство щодо соціального захисту. Ця проблема знайшла своє відображення в Договорі про ЄС, в статті, де йдеться про адаптацію соціального захисту до захисту працівників-мігрантів та його відповідність двом основним принципам: створення можливостей для набуття та збереження права на соціальні виплати шляхом врахування всіх періодів, передбачених в законах окремих країн та надання виплат особам, які є резидентами на території країн-членів ЄС. [1]

Законодавство ЄС про соціальний захист не обмежує права тих, хто пересувається в межах ЄС з метою працевлаштування. Але є різниця у праві на виплати частково і повно зайнятих працівників. Частково зайняті працівники мають право на отримання виплат відповідно до законодавства ЄС тільки в тому випадку, якщо вони підлягали соціальному страхуванню за національною схемою. Так, відповідно до Соціального кодексу Німеччини особи, які зайняті у незначних розмірах, не підлягають обов'язковому страхуванню. Якщо вони не застраховані у системі добровільного страхування, то не будуть забезпечуватися за європейським законодавством [3, с. 585].

Система соціального страхування та соціальної допомоги в європейських країнах реалізується по різному, їх можна класифікувати на чотири групи:

1. Німеччина, Франція, Бельгія, Люксембург - країни в яких домінують страхові принципи, і розмір виплат та допомоги пов'язані з індивідуальними страховими внесками. Мета системи – підтримати рівень життя людини та дозволяє перерозподілити дохід людини протягом його фізичного життя. Треба відмітити, що Німеччина та і Франція — це країни, де соціальне страхування отримало найбільш ранній розвиток і набуло своєрідних класичних форм. У цих країнах передбачені такі види соціального страхування: пенсійне; медичне; на випадок безробіття; від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання. Порядок соціального страхування у Німеччині закріплений у Соціальному кодексі та окремих законах (наприклад, “Про соціальне страхування самостійних художників”). Великий інтерес являє собою пенсійне страхування. Відповідно до соціального кодексу є особи, які виключені із системи обов'язкового пенсійного страхування (які застраховані за іншою системою та які отримали пенсію у зв'язку зі старістю у повному розмірі) та звільнені (застраховані у системі страхування професійних груп). Пенсії за віком є чотирьох видів: звичайна пенсія; пенсія застрахованим із великим стажем; пенсія за віком інвалідам; пенсія шахтарям, які мають значний стаж роботи під землею.

2. Велика Британія, Данія, Ірландія - країни, в яких страхові принципи соціального захисту населення менш виразні, де розмір допомоги та виплат більш відповідають індивідуальним потребам, а фінансування здійснюється як правило з податкових фондів. В цих країнах велику роль у фінансуванні соціальної сфери відіграє державний бюджет. Соціальні виплати та допомоги розділяються більш рівномірно. В основі такого розподілення полягає ідея про те, що люди в нужді рівні, через це соціальна допомога повинна бути надана, виходячи з потреб людини, а не з його попередніх доходів.

3. Нідерланди та Італія - країни, що займають позицію між першими двома. Вони представляють змішану систему соціального забезпечення. Однак їх системи більш близькі до першої групи країн. Але є певні відмінності. В Італії, наприклад, держава бере на себе зобов'язання по виплаті гарантованого соціального мінімуму доходів. Такі гарантії дають лише деякі місцеві влади в окремих областях. В Нідерландах соціальне забезпечення знаходиться на дуже високому ступені розвитку, система охоплює кожного мешканця країни. Законодавством Нідерландів визначені такі види соціальної допомоги:

- допомога дітям;
- додаткова допомога безробітним і непрацездатним;
- допомога за віком і частковою непрацездатністю;
- допомога безробітним;
- допомога тим, хто працює за наймом.

4. Іспанія, Португалія, Греція - система соціального захисту населення цих країн знаходиться поки що на початковому етапі. В цих країнах немає гарантованого мінімального доходу, і соціальне обслуговування доступно далеко не усім громадянам.

Не зважаючи на те, що система соціального захисту в ЄС є достатньо розвинутою, є деякі проблеми, а саме:

- значне збільшення видатків пенсійного страхування (у зв'язку з несприятливою демографічною ситуацією);
- складність забезпечення своєчасного та повного внесення страхових внесків (Португалія, Греція);
- неефективність контролю при управлінні фондами соціального страхування через механізм соціального партнерства.

Остання серед зазначених проблем загострилась у зв'язку зі значним зростанням оформлень інвалідності (в Нідерландах — 15 % осіб працездатного віку із загального числа відповідної вікової категорії). Це пояснюється недостатньою зацікавленістю органів управління фондів, які не несуть фінансової відповідальності, в ґрунтованому визначенні підстав для надання допомоги у зв'язку з інвалідністю.

До першочергових заходів щодо вирішення проблем у сфері соціального страхування: боротьба з шахрайством, обмеження видатків, посилення контролю (в адміністративній сфері); передача функцій соціального страхування приватним некомерційним і комерційним організаціям; використання нових фінансових механізмів. Одним із шляхів реформування системи соціального захисту також є врахування матеріального стану особи з метою надання їй безпосередньо тому, хто потребує допомоги, а не тому, хто може забезпечити себе сам. Цією методикою найбільше користується Великобританія. Матеріальний стан особи враховується при виплаті 34 % усіх видів допомоги.

Загострення світової фінансової кризи (2008 – 2009 рр.), внесло свої корективи у вирішення завдань щодо зайнятості та збереження робочих місць. Перспективним напрямом щодо цього країни ЄС визнають створення робочих місць в інноваційному секторі економіки. Пріоритет буде надано створенню технопарків, технополісів, центрів інноваційного розвитку; створенню понад 40 тис. робочих місць у секторі високих технологій (космос, біотехнології, нанотехнології та технології з термоядерної енергії).

Соціальний захист населення в Україні здійснюється за допомогою реалізації таких програм:

- Програма допомоги сім'ям із дітьми;
- Державні програми дотацій та житлових субсидій;
- Державна система охорони здоров'я;
- Державна система освіти.

Серед пріоритетів соціальної політики України визначено:

- створення умов для забезпечення достатнього рівня життя населення;
- розвиток трудового потенціалу, народонаселення;
- формування середнього класу, недопущення надмірної диференціації населення за рівнем доходів;
- проведення пенсійної реформи;
- надання адресної підтримки незахищеним верствам населення;
- всебічний розвиток освіти, культури, поліпшення охорони здоров'я населення.

При складанні соціального бюджету в Україні за джерелом фінансових надходжень соціальні витрати поділяються на три групи:

1. Витрати, що фінансуються за рахунок бюджетних виплат (пільги ветеранам війни та праці, кошти на виплату щорічної разової допомоги ветеранам війни, соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям з дітьми, інші види соціального захисту, житлові субсидії, охорона здоров'я, витрати, пов'язані з ліквідацією аварії на ЧАЕС).

2. Витрати, що фінансуються за рахунок страхових внесків (короткотермінові допомоги Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, витрати Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, витрати Фонду страхування від нещасних випадків на виробництві).

3. Видатки з різних джерел (видатки Фонду соціального захисту інвалідів за рахунок Державного бюджету і, частково, платежів підприємств, пенсії та короткострокові допомоги з Пенсійного фонду за рахунок пенсійних страхових внесків).

На жаль, доводиться констатувати, що перехід до ринкової системи господарювання не супроводжувався в Україні диверсифікацією системи фінансування соціальної сфери. Головним джерелом витрат був та залишається держбюджет. Між тим, досвід висвітлив суттєві проблеми у бюджетному фінансуванні соціальної сфери в Україні, викликані як об'єктивними макроекономічними диспропорціями, успадкованими від минулої системи господарювання та нагромадженими за роки непослідовних реформ, так і значними вадами у реалізації самої соціальної політики держави. Серед таких проблем: недостатні розміри фінансування соціальної сфери, непослідовність та фрагментарність фінансування, неефективна його структура (основна вага витрат припадає на заробітну плату, що веде до занепаду матеріальної інфраструктури), відсутність стимулів для переходу до децентралізованого фінансування частини соціальних витрат.

Адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС полягає в реформуванні систем страхування, охорони праці, охорони здоров'я, пенсійного забезпечення, пенсійної реформи, політики зайнятості та інших галузей соціальної політики відповідно до стандартів ЄС і в поступовому досягненні загальноєвропейського рівня соціального забезпечення і захисту населення. В Україні формується система соціального страхування континентального типу, перш за все за зразком Німеччини. Соціальне страхування здійснюють недержавні некомерційні організації, які керуються соціальними партнерами. Звичайно, неможливо перенести систему соціального захисту розвинених країн на правове поле України. Але, безумовно, позитивний досвід слід використовувати, вибудовуючи власну систему.

Важливе значення в цьому контексті має ратифікація часткова, потім у цілому наступна імплементація Україною Європейської соціальної хартії ЄС, яка містить низку статей щодо загально права на соціальне забезпечення та спеціального соціального захисту для окремих категорій населення. Імплементація - процес транспонування актів законодавства ЄС, включаючи створення порядку та процедур їхнього впровадження, забезпечення дотримання та виконання норм права ЄС органами державної влади.

Ратифікація Європейської соціальної хартії відбувалась досить важко та проблематично. Справа в тому, що ратифікація Хартії в цілому передбачала взяття на себе зобов'язання, які вимагали досить великих видатків з державного бюджету ЄС, що є непосильним тягарем у даних соціально-економічних умовах розвитку нашої держави. Тому в процесі дискусії між Президентом України і Верховною Радою України із застосуванням вето та його подоланням наша країна ратифікувала частково.

Висновки. Не зважаючи на труднощі, Україна намагається рівнятися на європейські стандарти в області соціальної політики. Саме це доводить здійснення всеохоплюючої реформи системи соціального забезпечення шляхом реформування соціального страхування та пенсійного забезпечення, розвитку системи адресної допомоги найвразливішим верствам населення, удосконалення системи соціального захисту інвалідів, ветеранів війни та праці, громадян, які постраждали від Чорнобильської катастрофи.

Але, слід визначити, що Україна не повинна сліпо копіювати досвід країн перехідної економіки, або економічно розвинених країн, з їх системою соціального захисту та соціальної політики в цілому, що склалася протягом кількох десятиліть. Також не можна нехтувати накопиченим у світі досвідом вирішення соціальних проблем, треба його повсякчас аналізувати й використовувати для власних потреб. Україна має, використовуючи світові здобутки в галузі соціальної політики, оновити та реформувати цей напрям та посісти достойне місце серед країн європейської спільноти.

Список використаних джерел

1. Договір про Європейський Союз (Маастрихт, 07.02.1997 р.) http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029/page.
2. Кондратьева Н. Региональная политика ЕС – история и современность. – URL: <http://www.aes.org.ru/rus/c8.htm>.
3. Трудовое и социальное право зарубежных стран: основные институты. – М., 2002.
4. Соціальна політика Євросоюзу та її основні моделі http://pidruchniki.ws/1048030448566/pravo/sotsialna_politika_uevrosouuzu_osnovni_modeli.
5. Сайт Комітету регіонів у Європейському Союзі. – URL: www.cor.eu.int.
6. <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=en>.

Стаття надійшла до редакції 01.08.2013